

Ը. Հ. ԳԱԼՍՏՅԱՆ

ՇԵՐԱՄԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՊԵՏՆԵՐԸ

638

9- - 21

ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅՄԵՏԱՔՍՏՐԵՍԻ

ՅԵՐԵՎԱՆ

1940

—|—| Аpm.
3-4414a

Ե. Հ. ԳԱԼՍՏՅԱՆ

01 OCT 2010

638

9-21

ՇԵՐԱՄԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ
ՎԱՐՊԵՏՆԵՐԸ

ИHB. № 15975

ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅՍՏԱՔՈՏՐԵՍԻ

Յ Ե Ր Ե Վ Ա Ն

1940

1. Նախարան
2. Շերամապահության ցուցադրումը Գյուղատնտեսական ծուցահանդեսում
3. Ստախանովական բերքատվության վարպետ Ումբրինխա Ումբրզակովա
4. Բարձր բերքատվության, բազմակրկնակի կերակրումների վարպետ, վրացական ԽՍՀ Գերագույն Խորհրդի դեպուտատ, շերամապահ ընկ. Ալեքսանդրա Իոսիֆովնա Նուցուբիդզե
5. «Նոր կյանք» կոլտնտեսությունը
6. Շքանշանակիր շերամապահ Յելիզավետա Իվանովնա Դրմարչուկը և նրա բրդգական
7. Շերամապահության շքանշանակիրները

Ն Ա Խ Ա Բ Ա Ն

«Շերամապահության անհրաժեշտ և ապահովել հետագա մեծ աճը»
(ՀԱՄ.Կ(բ)Կ 18-րդ համագումարում
տված ընկեր ՄՈՂՈՏՈՎԻ դեկուցու-
մից)։

1939 թ. Մոսկվայում բացված Համամիութենական Գյուղատնտեսական ծուցահանդեսի այցելուները դիտելով շերամապահության եկոպոնատները գալիս են այն յեղրակացությանը, վոր իբրք սոցիալիստական շերամապահությունը մեր մեծ հայրենիքի արդյունաբերական և գյուղատնտեսական այլ ճյուղերի ու կուլտուրաների հետ զուգընթաց զանվում և վերելքի շրջանում։

Շնորհիվ խորհրդային կառավարության, բոլշևիկյան կուսակցության և մեր կոլտնտեսությունների հոգատարության տարեցտարի աճում և շերամապահության արտադրանքը Միայն Ստալինյան յերկու հնգամյակներում բոժոժի բերքը մինչ հեղափոխական շրջանի համեմատությամբ աճել և 2,5 անգամ։ 1939 թվին Միության մեջ մթերված և 23730 հազար կիլո բոժոժ։

Վերջին 10 տարվա ժամանակաշրջանում մետաքսյա գործվածքների արտադրանքն աճել և 6 անգամ։ Միայն 1938 թ. մետաքսի արդյունաբերությունը տվեց մեր յերկրին մոտ 60 միլիոն մետր մետաքսի կտոր։

Խորհրդային Իշխանության տարիներին զգալի նվաճումներ ունի նաև Հայաստանի շերամապահությունը։ 1939 թվին մթերված բոժոժը 1922 թվի համեմատությամբ աճել և 7,3 անգամ, միջին բերքատվությունն աճել և 2,5 անգամ։

1939 թվին ՀԿ(բ)Կ-ի Կենտրոնական Կոմիտեն և Հայկ. ԽՍՀ Ժողկոմխորհը ըննության առան Հայաստանի շերամապահության զարգացման խնդիրները։ Մրադրված և Ստալինյան հնգամյակի վերջում՝ 1942 թվին բոժոժի համախառն մթերումը հասցրնել 200 տոննայի՝ այժմ մթերվող 130 տոննայի գիմաց, գրե-

9/92-82

Տեխ. խմբ. Ա. ՈՀԱՆՑԱՆ
Սրբազրիչ՝ Գ. ԶՐԱՎԱՑՊԱՆՑԱՆ
Դրավիտի լրագոր՝ Ա.—2305, պատվեր 144, տիրած 1500
Հանձնված և արտադրության 20 ապրիլի 1940 թ.
Մտորագրված և տպագրելու 27 մայիսի 1940 թ.

նայի իրացումը՝ 3750 տուփի, այժմ իրացվող 2700 տուփի զի-
մաց և միջին բերքատվությունը մեկ տուփի գրենայից 59 կի-
լոգրամ: Նախատեսված է խոշոր չափով զարգացնել շերամա-
պահության կերի բազան: Հնգամյակի տարիներում տնկվելու
յի մասսիվ թթաստաններ 1000 հեկտար տարածությամբ և բարձ-
րաբուն թթենիներ՝ 2,800,000 հատ: Կազմակերպվում է նաև 6
հառ կենտրոնական կոլեկտիվային թթենու անկարաններ, վորոնք
մատակարարելու յին Հայաստանի բոլոր շրջաններին տնկա-
նյութերով:

Հայաստանում շերամապահության արտադրանքն աճեց-
նելու նպատակով 1940 թվից սկսած նախատեսված է շերամա-
պահությունը տարածել մի շարք նոր լեռնային շրջաններում՝
Ախտա, Դուղբենդ, Մարտունի, Բասարզեչար, Դիլիջան, Ադին,
Ստեփանավան, Կիրովական, Սիսյան: Այս միջոցառումները Հա-
յաստանի շերամապահության համար բաց են անսւմ հարուստ
հեռանկարներ, դարձնելով այն գյուղատնտեսական հիմնական
և յեկամտաբեր կուլտուրաներից մեկը:

Շերամապահության ֆրոնտում աշխատող կուսակցական և
անկուսակցական բոլշևիկները, զինված Հի(բ)Կ կենտրոնական
Կոմիտեյի և Հայկ. ԽՍՀ Ժողկոմխորհի վորոշումներով, 1940 թվի
Գյուղատնտեսական Ցուցահանդեսին նոր նվաճումներով դիմա-
վորելու համար ծավալեցին խոշոր աշխատանք և 1939 թվի
պլանների կատարման գործում ձեռք բերեցին խոշոր նվա-
ճումներ:

Բոժոժի մթերման տարեկան պլանը կատարվեց 102 տոկո-
սով: միջին բերքատվությունը 56,7 կիլո, պլանով նախատեսնը-
ված 53,1 կիլոյի դիմաց, վորն ամենաբարձր բերքն է համար-
վում վոշ միայն Միության մեջ, այլ և կապիտալիստական շե-
րամապահական առաջավոր յերկրների համեմատությամբ (Ի-
տալիա, Ճապոնիա):

Գրենայի արտադրության պլանը կատարված է 101,3
տոկոսով, իր վորակական բարձր ցուցանիշներով: այդ գծով մեծ
նվաճումներ է ձեռք բերել Մեղրու գրեն-գործարանը, վորը
Միության մեջ արժանացել է ամենաառաջավոր գրեն-գործա-
րանի կոչմանը և Տեքստիլ Արդյունաբերության Ժողկոմատի
կողմից ստացել է միութենական փոխանցիկ Կարմիր Դրոշմ:

Կոլ. տնտեսություններում տնկված են 163 հեկտար թթե-
նու պլանտացիաներ (պլանի 112%-ը), թթենու բարձրաբուն
տնկումների պլանը կատարված է 108,5 տոկոսով:

Մի շարք կոլտնտեսություններ և շերամապահ կոլտնտե-
սականներ ձեռք են բերել սեկորդային ցուցանիշներ: 1940
թվի Գյուղատնտեսական Ցուցահանդեսին մասնակցելու համար
դիմումներ են տվել և Հայկ. ԽՍՀ Ժողկոմխորհի կողմից արդեն
հաստատվել են 153 թեկնածուներ, այդ թվում կոլտնտեսու-
թյուններ՝ 10, շրջմետքս՝ 1, գրեն գործարան՝ 1, կոլտնտե-
սական շերամապահներ՝ 118 հոգի, առաջավորներ՝ 23 հոգի:

Ստալինյան 3-րդ հնգամյակում շերամապահության առաջ
խոշոր խնդիրներ են դրված: 1942 թվին յերկրին պետք է
տալ 32 հազար տոննա բոժոժ (աճ 47%-ով):

Այդ խնդրի հաջող լուծման գործում խոշոր դեր ունի բո-
ժոժի բերքատվության բարձրացումը, վորը հնարավոր է բարձր
ագրոտեխնիկայի և ստալինովյան շերամապահների փորձի
լայն մասսայականացման պայմաններում:

Մեր նպատակն է այս փոքրիկ բրոշուրայով ծանոթացնել
Շերամապահությանը զբաղվող կոլտնտեսություններին, կոլ-
տնտեսականներին և այդ գծով աշխատող կադրերին—սոցիա-
լիստական շերամապահության նվաճումների և զլխավորապես
նրա վարպետների հետ, վորոնք իրենց բարձր ցուցանիշներով
արժանացել են Համամիութենական Գյուղատնտեսական Ցու-
ցահանդեսին:

Հուլյսով ենք, վոր այս բրոշուրան վորոշ չափով կոժան-
դակի Հայկ. ԽՍՀ շերամապահ կոլտնտեսականներին և շերա-
մապահության ասպարիզում աշխատող կադրերին, շերամապա-
հության հետագա զարգացման և նրա բերքատվության բորձ-
րացման գործում:

Ե. ԳԱԼՍՏՅԱՆ

ՇԵՐԱՄԱՊԱՅՈՒԹՅԱՆ ՑՈՒՑԱԴՐՈՒՄԸ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԴԵՍՈՒՄ

1939 թվին Մոսկվայում բացված Գյուղատնտեսական Ցուցահանդեսի լայնածավալ տարածություն մեջ, թթենու կանաչ ծառերով պատած հողամասում իր տեղն է զբաղում շերամապահական պավիլիոնը: Շենքը բաղկացած է յերկու մասից՝ առաջին մասում տեղավորված են եկապոնատները, վորոնք ցույց են տալիս շերամապահության նվաճումները և նրա նշանակությունը մեր ժողովրդական տնտեսության համար, իսկ յերկրորդ մասում ցուցադրված են շերամապահության առաջավորների ցուցանիշները:

Հայտնի չէ, վոր մինչև խորհրդայնացումը նախկին ցարական Ռուսաստանն ուներ միայն յերկու շերամապահական մարզեր՝ Միջին Ասիան և Անդրկովկասը, վորոնք արտադրում էին չնչին քանակությամբ մետաքս:

Հոկտեմբերյան Սոցիալիստական Մեծ Հեղափոխությունը հիմնովին փոխեց շերամապահության դեմքը, նա ստացավ բոլոր պայմաններն ու հնարավորություններն իր հետագա զարգացման և բարգավաճման համար:

Պավիլիոնի շերամապահական բաժնում կախված է խոշոր քարտեղ, իր վառվող գույնզգույն լապտերներով, վորը ցույց է տալիս, թե ինչպես են բույսերները տարեց-տարի տարածում շերամապահությունը դեպի հյուսիս, ընդգրկելով նորանոր շրջաններ՝ Ուկրաինա, Ներքին Վոլգա, Արոսեմ և այլ շրջաններ, վորտեղ շերամապահությունը միայն խորհրդային իշխանության որոք է մուտք գործել:

Գեղեցիկ ու հրապուրիչ դիտարկումներով ցույց է տրված, թե ինչ նշանակություն ունի շերամապահությունը մեր ժողովրդական տնտեսության համար:

Ահա մետաքսի կտորների արտադրության դիտարկման
1927—1928 թ. թ. 9,6 միլիոն մետր, 1938 թ. 60 միլիոն

մետր: Մետաքսեղենը, վոր ցարական իշխանության որոք աշխատավորության համար «ձոխություն» առարկա եր համարվում, այժմ նա դարձել է լայն գործածության առարկա, աշխատավորության սեփականությունը:

Սոցիալ Պանոյի վրա ցույց է տրված մետաքսի գործածությունն արդյունաբերության, բժշկության, էլեկտրականության մեջ, ռազմական գործում և խորհրդային քաղաքացու կենցաղում:

Ծածանվում են պարաշուտները, վորոնք պատրաստվում են մետաքսից: Այստեղ են էլեկտրողացների մետաքսից պատրաստած ցանցերը: խորհրդային բժշկի ձեռքին մետաքսը վերքեր կապելու համար անփոխարինելի գենք է: Ելեկտրոտեխնիկայում նա ծառայում է վորպես մեկուսացուցիչ (իզոլյատոր):

Այստեղ է դասավորված մետաքսից պատրաստած լայն սպառման առարկաները՝ չուլիկներ, նասկիներ, փողկապներ, շարֆեր և դանազան գգեստներ:

Այցելողը մեծ հրճվանքով ու հայրենասիրության հպարտությամբ է դիտում այն դիտարկման, վորը ցույց է տալիս սոցիալիստական շերամապահության նվաճումները: Ահա մի քանի թվեր այդ առթիվ՝

ՏԱՐԻՆԵՐ	Բոժոժի	Միջին բերքը
	մթերումը (տոննա)	մեկ տուփի 25 գրամ՝ գրենայից (կիլոներով)
1914	9843	21,3
1938	23730	40,6

Պավիլիոնի յերկրորդ բաժնում տեղավորված են շերամապահության վարպետների և առաջավորների ցուցանիշները:

Շերամապահական պավիլիոնի հողամասում կենդանի եկրապոնատներով ցույց են տրված թթենու կուլտուրական սորոտները, նրանց աճեցման ձևերը և լավագույն սորոտների տարածումը մեր կոլտնտեսություններում:

Հատուկ ստեղծում ցուցադրված է շերամապահության կերի բաղադրի՝ թթագործության զարգացումը:

Ֆեբրվարի 1938 թվին Միության մեջ հաշվի յեն առնված 62 միլիոն թիվներ ծառեր և 16 հազար հեկտար թփածկ թթա-տան, ապա Ստալինյան 3-րդ հնգամյակի վերջում նախատեսված և հասցնել թիվներ ծառերի քանակը 158 միլիոն հատի: Թթառատաների տարածությունը 120 հազար հեկտարի:

ԽՍՀ Միության Ժողովուրդների նախագահ ընկեր ՄՈՒՈՏՈՎԼԸ կուսակցության 18-րդ համագումարում իր տված զեկուցման մեջ ասաց՝ «Շերամապահությունն անհրաժեշտ և ապահովել հետագա մեծ ան»: Նախատեսված և 1942 թվին բոժոժի միջնումը Միության մեջ հասցնել 32,000 տոննայի և այդ բազայի վրա կառուցել մի շարք նոր գործարաններ:

Կառավարությունն ու կուսակցությունը շերամապահու-թյան զարգացման համար ստեղծել են բոլոր պայմանները:

Շերամապահության ֆրոնտում աշխատող կադրերի, կու-տնտեսությունների, շերամապահ ստախանովականների խըն-դերն և լիովին ոգտագործել այն ոժտնգակությունն ու հոգա-տարությունը, վորը ցույց են տալիս կառավարությունը և կու-սակցությունը շերամապահության նկատմամբ, աղահովել այդ թանկարժեք կուլտուրայի հետագա աճը, տալ մեր յերկրին և խորհրդային քաղաքացիներին ել ավելի մեծաքա:

Բացի միութենական պավիլիոնից, շերամապահությունն իր վարպետներով և առաջավորներով ցուցադրված և նաև բոլոր հանրապետական պավիլիոններում:

Այժմ անցնենք շերամապահության առաջավոր կուլտու-սությունների, առանձին վարպետների և առաջավորների նկա-րագրմանը, թե ինչով և ինչպես են նրանք արժանացել «Համա-միութենական Դյուղատնտեսական Յուգահանդեսին»:

ՍՏԱԽԱՆՈՎԱԿԱՆ ԲԵՐՔԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՊԵՏ ՈՒՄՐԻՆԻՍԱ ՈՒՄՐԵԶԱՎՈՎԱ

(Ուղղակիստան)

Ուղղակիստանը մեր մեծ Միության հանրապետություն-ներից մեկն է: Նա հարուստ է բամբակով և մետաքսով, համար-վում է Միության տեքստիլ արդյունաբերության հիմնական

բազան: ԽՍՀՄ-ի մեջ միերվող բոժոժի 53 տոկոսը տալիս է Ուղղակիստանը: Շերամապահությունը զբաղվում են 380,000, տնտեսություն: Միայն 1937—1938 թ. թ. հանրապետության մեջ տնկվել է 7,509,000 թիվներ և 268 հեկտար թփային թթառատան, 1938 թվին միերվել է 12411 տոննա բոժոժ, վորը 1913 թվին համեմատությամբ աճել է 2,8 անգամ, իսկ միջին բերքառությունը նույն տարվա համեմատությամբ աճել է 2 անգամ (միջին բերքը 1938 թ. 45,4 կիլո):

Իրենց բարձր ցուցանիշներով ցուցահանդեսին մասնակցե-լու յեն արժանացել բաղմամբիվ շերամապահ ստախանովա-կաններ, վորոնց մեջ աչքի յե ընկնում ընկ. ՈՒՄՐԵԶԱՎՈՎԱՆ, վորն աշխատում է Կոկանդի շրջանի «ԿԱՐԼ—ՄԱՐԽՍ»-ի ան-վան կուլտնտեսությունում:

Նա շերամապահությամբ զբաղվել է դեռ փոքր հասակից, ցարական իշխանության որոք: Այն ժամանակ ցածր եր շերամի կերակրման տեխնիկան, չկար պետություն կողմից շերամապահ-ների սպորոսպասարկում, շերամապահությունը կաղմակերպված եր շահագործման հիմունքներով, շերամապահն ստանում եր չնչին բերք, վորի կեսից ավելին վճարում եր բայերին և զբենայի առեկտրով զբաղվող չարչիներին ու սպեկուլյանտներին:

Միայն շերամապահությամբ զբաղվելու սերն ու տնտեսա-կան դաժան պայմաններն էյին, վոր ստիպում էյին Ումրը-զակովին և նրա նման շատերին զբաղվելու շերամապահությամբ:

Սորհրդային իշխանության որոք է վոր շերամապահը կա-ռավարությունից ստանում է մեծ ոժտնգակություն: Ստեղծված են բոլոր պայմանները շերամապահի համար:

Ընկ. Ումրըզակովը տալից—տարի տիրապետելով շերամի կերակրման տեխնիկային, մացնելով յուր մեթոդները, ձեռք է բերում խոշոր նվաճումներ: 1938 թ. նա 30 գրամ սերմից ստանում է 93 կիլո բոժոժ՝ պլանով նախատեսված 50 կիլոյի գիմաց: Այնուհետեվ Ումրըզակովն սկսում է զբաղվել ամռան և աշնան շերամի կերակրման գործով: Շուտով նա տիրապետում է կրկնակի կերակրումների տեխնիկային և 1938 թ. 20 գրամ սերմից ստանում է 50 կիլո բոժոժ:

Ի՞նչպես է Ումրըզակովը կաղմակերպում գործը, վոր ստանում է բարձր բերք: Կերակրումները նա սկսում է

վաղ գարնանը, քանի վոր ուշացրած կերակրումները թարմ տերեւ վով չեն սնվում, շոգերը վրա յեն հասնում և անդրադառնում են վորդերի վրա, առաջ են գալիս հիվանդություններ, բերքն ստացվում է քիչ և անվորակ:

Ումըրդակովը շերամի բոլոր հասակներում պաշտպանում է նորմալ պայմաններ. ահա թե ինչ է ասում ինքը՝

«Յիս յեկա այն յեգրակացության, վոր բոժոժի բարձր բեր-
եալովության և վորակի համար վորդերի բոլոր հասակների խնա-
մքն ունի միաեալասար նշանակություն, դրա համար ել վորդերի
ստացալու առաջին որից սկսած յես աշխատում եմ ստեղծել
նրանց զարգացման համար նորմալ պայմաններ»:

Ումըրդակովը վորդերն 1-ին, 2-րդ հասակներում պա-
հում է կլոր կողմների վրա, վորդերը դասավորում նոսր, իսկ
3-րդ հասակից սկսած պահում է մեկ հարկանի հտաժերկանների
վրա: Առաջին հասակում մեկ տուփ շերամին տրամադրում է
2 քառ. մետր տարածություն, 2-րդ հասակում՝ 4 քառ. մետր,
3-րդ հասակում՝ 10 քառ. մետր տարածություն, 4-րդ հասակում
25 ք. մետր, 5-րդ հասակում՝ 50 քառ. մետր:

Կերը տալիս է հաճախակի այն հաշվով, վոր վորդերը միշտ
թարմ տերեւ ուտեն: Քնի (մաշկափոխում) ժամանակ նա չի
դադարեցնում կերը մինչեւ վոր բոլոր վորդերը չեն քնում:

Ումըրդակովը հատուկ ուշադրություն է դարձնում տերեւի
վորակի վրա, մանր վորդերին միշտ կերակրում է մատղաշ,
թարմ տերեւով, իսկ 4-րդ հասակից սկսած կերակրում է ամ-
բողջական ճյուղերով:

Շերամատանն Ումըրդակովը պահում է վառարան և ցուրտ
որերին ու ժամերին տաքացնում է, չենքն ողափոխում է պա-
տուհանները և դռները բաց անելով որական մի քանի անգամ,
իսկ յեթե զրոսում լավ յեղանակ է լինում նա առաջին հասակ-
ներում ողափոխության համար վորդերն որական 2-3 անգամ
հանում է դուրս:

Նշտինները փոխում է յուրաքանչյուր հասակում 2 անգամից
վոչ պակաս և մեկ անգամ ել քնից արթնանալուց անմիջապես
հետո: Նշտինները փոխում է նույնպես բոժոժ հյուսելու նախոր-
յակին (յերեք որ առաջ):

Ունեւոր ու կուլտուրական է լինի. Ումըրդակովի կյանքը:

Նա վոչ միայն լավ շերամապահ է, այլ և որինակելի կուլտուր-
սական. 1938 թվին ունեցել է 325 աշխոր, բազմիցս անգամ պար-
գելատարվել է միութենական և հանրապետական մարմինների
կողմից: 1937 թվին ընկ. Ումըրդակովի միջնորդությամբ և
զիմումով միութենական ժողկոմխորհը մեկ հատ բննատար
ավտոմեքենա յե առանձնացրել կուլտուրային:

Ումըրդակովը 1938 թ. բոժոժի բերքի զիմաց ստացել է
2227 ուղւրի դրամ և 400 ո. մետաքսեղեն:

Տեղական խորհուրդներն ընտրություններում ընկ. Ումըր-
դակովն ընտրվել է Կոկանդի շրջանի գործադիր կոմիտեյի
անդամ, ակտիվ մասնակցում է հասարակական աշխատանք-
ներին և իր աշխատանքի փորձը տարածում է շերամապահ-
ների մեջ:

ԲԱՐՁՐ ԲԵՐԲԱՏՎՈՒԹՅԱՆ, ԲԱԶՄԱԿՐԿՆԱԿԻ ԿԵ- ՐԱԿՐՈՒՄՆԵՐԻ ՎԱՐՊԵՏ ՎՐԱՑԱԿԱՆ Խ Ս Հ ԳԵՐԱ- ԳՈՒՅՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԴԵՊՈՒՏԱՏ, ՇԵՐԱՄԱՊԱՀ ԸՆԿ. ԱՆԵԿԱՆԴՐԱ ԻՈՍԻՖՈՎՆԱ ՆՈՒՅՈՒԲԻԴԵ

(Վրացական Խ Ս Հ)

Վրացական Խ Ս Հ հանրապետությունը Միության մեջ հա-
մարվում է շերամապահության հումուլթի յերկրորդ խոշոր
բազան: Նա տարեկան մետաքսի արդյունաբերությանն է տա-
լիս Միության մեջ միերկուր բոժոժի 16 %-ը:

Այժմ հանրապետության մեջ շերամապահությամբ զբաղ-
վում են 147 հազար անտեսություն:

Համամիութենական Գյուղատնտեսական Ցուցահանդեսին
իրենց բարձր ցուցանիշներով մասնակցում էյին 790 հոգի:

Ցուցահանդեսում աչքի ընկնող տեղ էյին գրավում Վրա-
ցական ԽՍՀ շերամապահության նվաճումները:

Յեթե 1913 թվին հանրապետությունում մթերված է
յեղել ընդամենը 1556 տոննա բոժոժ, ապա 1938 թվին մթեր-
ված է 3879,8 տոննա. միջին բերքատվությունը մեկ տուփից
աճել է՝ 19 կիլոց-1913 թ. մինչեւ 43,2 կիլո-1938 թ.

Վերջին տարիներում հանրապետությունում մեծ չա-
փով տարածված են շերամի կրկնակի կերակրումները: Միայն

1938 թ. հրկնակի կերակրումներից միեկը 405 տոննա
բոժոժ:

Յուդահանդեսին մասնակցող շերամապահները մեջ իր բարձր
ցուցանիշներով աչքի յե ընկնում ընկ. Ալեկսանդրա Իոսիփովնա
Նուցուբիզզեն: Նա իր գործունեյությամբ մեծ հարգանք ունի
Քութայիսի շրջանում յեկ ընտրված և վրացական ԽՍՀ
Գերագույն Խորհուրդի դեպուտատ:

Ընկ. Նուցուրիդզեն 25 տարի յե, վոր զրադիւմ ե շերամապահությամբ, ցուցանաղեսին ե ներկայացված վորպես բարձր բերքատուության և կրկնակի կերակրումների վարպետ, ստախանովական շերամապահ:

1938 թվին Նույուբրիդզեն անց է կացնում 3 կերակրում (զարնան, ամռան յեվ աշնան) և պետություն և հանձնում 341,2 կիլո բոժոժ, վորի դիմաց ստանում է 11700 ոտրլի դրամ: Բոժոժի բերքը մեկ տուփ գրենայից յեղել է զարնան կերակրումներից 79 կիլո (Ասկուլի ցեղից), ամռան կերակրումներից 56,6 կիլո (Ասկուլի+Բիվուտին) և աշնան կերակրումից 75 կիլո (Բիվուտին+Ասկուլի+Բիվուտին):

Սորհրդային Իշխանության առաջին տարիներին շենք հու-
նենալու պատճառով ընկ. Նուցուբիդեան չնչին քանակությամբ
եր շերամ պահում՝ 1/2 տուփից վոչ ավել: Նա տեսնելով շերամա-
պահության յեկամուտը և նրա նշանակությունը մեր հայրե-
նիքի ժող. անտեսություն համար, կառուցում և մեկ հատ եփանա-
գին մեծ ծավալով շերամատուն: Շերամատան պատերը գործում և
ճյուղերից և յերկու տակ սլաղում և, հատակը սլաղում և կավային
հողով, իսկ առաստաղին խփում և յերկտակ ֆաներկա: Ընկ.
Նուցուբիդեյի շերամատունն ունի 3 իտալական սիստեմի վա-
ռարան, կահավորված և ետաժերկաներով, վորոնք պատրաստված
են ձողերից, իսկ վրան փռում և ճյուղերից պարաստած չաթան:
Այս ձևով կահավորված շենքն ունի 256 ք. մետր կերակրման
տարածություն, վորը հնարավորություն և տալիս միանվագ կե-
րակերելու 3 տուփ շերամ:

Ընկ. Նուբուրիզզեն խոշոր նշանակութիւնն և տալիս կերպ
կըրման տարածութեանը և ներքին պայմաններին:

«Ազատ կերակրման տարածության և շերամատան նորմալ պայ-
մանների առկայությունը յես համարում եմ բոժոժի բարձր բերք
նստացալու հիմնական պայմանը» ասում է ընկ. Նուցուբիզդևս:

Նուցուրբիդգեն հասուկ ուշադրություն և վարձնում վոր-
դերի առաջին հասակների վրա՝ պահում և կախված ետաժեր-
կաների վրա, վորպեսզի միները չվիճացնեն վորդերին: Վորդե-
րին կերակրում և և ցերեկը և գիշերը. առաջին հասակից մին-
չիվ 5 հասակն որական 3 անգամ ցերեկը և 3 անգամ գիշերը.
իսկ 5 հասակում ցերեկը 5 անգամ, գիշերը 3 անգամ: Ընկ-
նուցուրբիդգեն գիշերային կերակրումներին մեծ նշանակություն
և տալիս և գտնում և, վոր գիշերները տերեը շուտ չի թողումում,
շերամատան ջերմությունը լինում և նորմալ, այդ պատճառով
և վորդերը գիշերը կերն ավելի լավ են ուտում քան ցերեկը:
Ել վորդերը գիշերը կերն ավելի լավ են ուտում քան ցերեկը:

Բարձր բերքն և վորակով բոժոժ ստանալու համար ընկ-
նուցուբիդդեն վորդերի առաջին հասակներում, նույնպես և քնից
հետո մեծ բաժիններով կեր չի տալիս, վորպեսզի կերը չկու-
տակվի, շերամատանը խոնավությունն հաճախանա, դրա համար ել
նուցուբիդդեն վորդերին կերակրում և հաճախակի, բայց մանր
բաժիններով, իսկ յերբ վորդերը մեծանում են և մաշկափո-
խության հետեվանքներն անցնում են, կերի նորման
հետզհետե ավելացնում և, հասցնելով նորմալ կերակրման: Ոչտի-
շները փոխում և յուրաքանչյուր հասակում յերկուսական անգամ
5-րդ հասակում 3 անգամ, իսկ անձրեկային ուրերին, յերբ ստիպ-
ված և լինում վորդերին կերակրել քիչ թաց տերևով, այդ
դեպքում, նա ամեն ուր և փոխում խշտիները: Վորպեսզի կերա-
կուցում, յուրաքանչյուր կորուստ չտա նուցուբիդդեն մեծ
կրման շրջանում վորդերի կորուստ չտա նուցուբիդդեն մեծ
խնամքով և փոխում խշտիները, մանավանդ փոքր հասակում,
յերբ մանր վորդերը տերևի մեջ, աննկատելիյնն լինում: Ոչտի-
շները փոխելիս նա ուշի ուշով նայում են, վոր խշտիների հետ
վորդեր չպարտվեն, նրանց վերքեր չհասցվեն, վորքի տակ
չսկսեն: Նուցուբիդդեն մեծ հոգատարություն և տանում շերամա-
տան նորմալ շերմության համար. որական 3 անգամ ստու-
գում և զրանցում և հատուկ տեսքում, չի թողնում շերմու-
թյունը 21⁰ Ցելսից ցած իջնի:

Ամռան կերակրումները ժամանակ, յերբ շերմությունը բարձրանում է, նա շերամատանը կախում է թաց սավաններ, հատակին ջուր է ցանում. այսպիսով շերամատան շերմությունը և չորությունը հասնում է նորմալ աստիճանի:

նը և չորուխյունը համոռն և զգուշ
Ընկ. Նուցուբիդդին դգալով կերի բազային նշանակությունը
բոժոժի բարձր բերք ստանալու գործում, մեծ հոգադարություն

ե տանում թթագործության զարգացման վրա. իրա տնամերձ հողամասում նա տնկել է 300 հատ թթենու ծառ, ծառերի շուրջը, փորում է, ժամանակին ջրում, դոմայր է տալիս, խնամքով է ետում ծառերը և ռացիոնալ ոգտագործում տերեւը:

Ահա ընկ՝ Նույուբիդեզյի աշխատանքի մեթոդները, վորոնցով նա կարողանում է ստանալ բարձր բերքատվություն և իր որինակով բազմացնում և ստախանովական շերամապահների շարքերը:

«ՆՈՐ ԿՅԱՆՔ» ԿՈՒՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ

(Հայկական ԽՍՀ)

Հայկական ԽՍՀ հարուստ գեղարվեստական վոճով կառուցված ու կահավորված պավիլիոնում բավականին մեծ տեղ է տրված հանրապետության շերամապահությանը և նրա առաջավորների ցուցադրմանը:

Հայաստանի շերամապահությանը Միության շերամապահության մեջ իր տեսակարար կշռով ցածր տեղ է գրավում, սակայն իր բերքատվությամբ նա մի շարք տարիներ է, վոր առաջին տեղն է գրավում Միության մեջ:

Պավիլիոնի շերամապահական ստենդում ցուցադրված են Հայկ. ԽՍՀ շերամապահության նվաճումները՝ գրենայի տարածումը 1921 թվի համեմատությամբ՝ աճել է 2, 8 անգամ, բոժոժի մթերումը՝ 7,3 անգամ, միջին բերքատվությունը 2,5 անգամ: Ընդամենը ցուցահանդես էյին ներկայացված 4 կոլտնտեսություններ և 36 շերամապահ կոլտնտեսականներ: Այստեղ և Ղափանի շրջանի «ԿԱԳԱՆՈՎԻԶ»-ի անվան կոլտնտեսությունը, վորը յերկու տարվա բոժոժի միջին բերքը մեկ տուփից հասցրել է 66 կիլոյի, «ԿԻՐՈՎԻ»-ի անվան կոլտնտեսությունը 72,2 կիլոյի, Բաղդադ ցեղից և 70 կիլո Հիբրիտ ցեղից, նույն կոլտնտեսությունների նախագահներ ընկ. Ա. Ն. Կարապետյանը, Չ. Ա. Մկրտչյանը, Ղափանի շրջմետաքսի վարիչ ընկ. Բ. Տ. Ալեքսանյանը, վորի ղեկավարությամբ շրջանի յերկու տարվա միջին բերքը յեղել է 58 կիլո, Կոտայքի շրջանի Քանաքեռի կոլտնտեսությունը և ուրիշները:

Միութենական շերամապահական պավիլիոնում լայն ցուցադրման է ներկայացված Մեղրու շրջանի «ՆՈՐ ԿՅԱՆՔ»

կոլտնտեսությունը, վորն իր ցուցանիշներով աչքի ընկնող տեղ է գրավում:

1932 թվին կոլտնտեսությունը մեկ տուփից ստանում է 58,5 կիլո բոժոժի բերք, 1937 թվին 72,2 կիլո, կերակրում է 175 տուփ և չնայած կլիմայական անբարենպաստ պայմաններին, մեկ տուփից ստանում է 60, 8 կիլո, 1938 թ. շերամապահությունին կոլտնտեսությունն ստանում է 125934 ուլբլի յեկամուտ, վորից 30 հազար ուլբլի պարգևատրում, իսկ 1939 թ. 166435 ուլբլ:

Շերամապահությունը «ՆՈՐ ԿՅԱՆՔ» կոլտնտեսության հիմնական կուլտուրաներից մեկն է. նրա յեկամուտը կազմում է կոլտնտեսության ընդհանուր յեկամուտի մոտ 20 %-ը, իսկ գրամական յեկամուտի 21,6 %-ը:

Շերամապահության վողջ կերի բազան կոլտնտեսությունում համայնացված է, ունի 18 հեկտար մասիվ թթաստան, բացի այդ բոլոր խաղողի և պտղատու այգիների, առուների, խոտաբլրների շուրջը տնկված են թթենիներ: Ամեն տարի կոլտնտեսությունը տնկում է մեծ քանակությամբ նոր թթենու տնկիներ:

«ՆՈՐ ԿՅԱՆՔ» կոլտնտեսության յուրաքանչյուր բրիգադավար և շերամապահ տիրապետում է շերամի կերակրման տեխնիկային: Նախ քան վորդերը շերամատուն տեղափոխելը բոլոր շերամատներն ախտահանում են Ֆորմալինի 4% լուծույթով: Շերամատներում վառարաններ դնելն իր 1—2 ջերմաչափով պարտադիր սովորություն է, անհրաժեշտության դեպքում վորդերի առաջին հասակներում շերամատները տաքացնում են:

Շերամի կերակրումներն սկսվում են առավոտյան ժամը 5-ից մինչև դիշեղվա ժամը 12-ը: Մեծ չափով տարածված են նաև գիշերային կերակրումները: Վորդերին կեր են տալիս առաջին հասակներում 7—8 անգամ, իսկ 3—5 հասակներում որակաւ 5—6 անգամ: Կոլտնտեսությունում վորդերը կերակրում են 2—3 հարկանի դարակների վրա, վորոնք պատրաստվում են ձողերից, կախում են առատաղից, իսկ ետաժերկանների վրա փռում են յեղեգնից (ղամիշ) գործած չաթաններ: Դարակների վրա վորդերը պահում են նոսր այն հաշվով, վոր 5-ըդ հասակում մեկ տուփ շերամին տրամադրվի 70—80 քառ. մետր կերակրման

տարածությունը և 120—150 խ. մետր ծավալ: Շերամատներում վորդերի առաջին հասակներում պաշտպանվում և 24—25. առաինձան ջերմությունը, վերջին հասակներում 21—22 աստիճան: Կոլտնտեսությունում բոժոժի բերքահավաքը սկսվում և կարճ ժամանակամիջոցում, վորդերի կյանքը տեւում և ընդամենը 30—35 օր. այդ քաջատրվում և նրանով, վոր վորդերը պահվում են ջերմության և խոնավության նորմալ պայմաններում և կերակրում են նորմալ:

Վորդերին կոլտնտեսությունը կերակրում և առաջին հասակներում կարված տերեւով, 3-րդ հասակում ամբողջական տերեւներով, իսկ 4-րդ, 5-րդ հասակներում ամբողջական ճյուղերով: Հատուկ ուշադրություն և դարձվում կերի տերեւի վորակի վրա թուումած, փոշոտ, թաց տերեւով վորդերին չեն կերակրում Կերը տրվում և ըստ կարիքի, յերբ տված տերեւը վորդերը լրիվ յուրացնում են: Վորդերի տակը-խշտիները միշտ մաքրում են, առաջին և յերկրորդ հասակներում՝ 2-ական անգամ, 3-րդ, 4-րդ հասակներում՝ 2—3 անգամ և 5-րդ հասակում՝ 1—2 անգամ:

Բոժոժաքաղը Մեղրու «ՆՈՐ ԿՅԱՆՔ» կոլտնտեսությունում վեր և ամվում մի ընդհանուր կենցաղային տոնի. կազմակերպում են Կյուրատորություններ, խնճուղներ, նվազածություն:

Կոլտնտեսության ցուցանանդեսին ներկայացված առաջավոր շերամապահներից բարձր ցուցանիշներով աչքի յեն ընկնում՝ Ոհանյան Զարուհին, Ազատյան Նուշիկը, 60 տարեկան Փեցյան Ոսկին, Ծովյան Ազնիվը, վորոնցից յուրաքանչյուրն ամեն տարի տալիս և բոժոժի միջին բերք մեկ տուփից 80—90 կիլո:

Ցուցանանդեսային կոմիտեն բարձր գնահատելով «ՆՈՐ ԿՅԱՆՔ» կոլտնտեսության շերամապահության նվաճումները պարգևատրել և նրան 2-րդ կարգի գիպլոմով, մեկ մոնոցիկլետով և 5000 ռուբլի դրամական պարգևատրումով:

ՇԲԱՆՇԱՆԱԿԻՐ ՇԵՐԱՄԱՊԱՆ ԶԵԼԻԶԱՎԵՏԱ ԻՎԱՆՈՎՆԱ ԴԸՄԱՐԶՈՒԿԸ ԶԵՎ ՆՐԱ ԲՐԻԳԱԴԱՆ

(Ուկրաինական ԽՍՀ)

Մեր յեղբայրական Ուկրաինան միայն Խորհրդային Իշխանության օրոք և սկսել զբաղվել շերամապահությամբ

(ընդամենը 7—8 տարի յե): Այժմ հանրապետությունում միերվում և ընդամենը 400—500 տոննա բոժոժ, սակայն նա շերամապահություն դարգացման համար ունի հարուստ հնանկար: Վերջին տարիներս կազմակերպված և խոշոր կերի բազա: Տարեցատարի աճում և բոժոժի միջին բերքավությունը: Մեկ տուփ գրենայից յեթի 1934 թվին միջին բերքը յեղի և 19, 6 կիլո, ապա 1938 թվին յեղի և 39,7 կիլո:

Շերամապահության աշխատանքներն օրինակելի ձեւով և կազմակերպված Միլիտարովի շրջանի «ԶՆՖՅԱ» կոլտնտեսության շերամապահության բերիգադի, շրանշանակիր ընկ. Դեմարչուկի բիրգադայում: Այդ բիրգադան Դեմարչուկի զեկավարությամբ և նրա մեթոդների կիրառմամբ տարեցատարի ավելացնում և բոժոժի միջին բերքավությունը մեկ տուփ գրենայից

1935 թ. գարնան կերակրումներից ստանում և բերք 46,6 կիլո

1936 թ.—52,3 կիլո

1937 թ.—61,0 կիլո

1938 թ.—80,5 կիլո

Դեմարչուկի բիրգադան բարձր բերք և ստանում նաև շերամի կրկնակի կերակումներից

1836 թ.—42,6 կիլո

1937 թ.—48,7 կիլո

1938 թ.—56,8 կիլո

Մինչեւ սերմը ստանալը Դեմարչուկի բիրգադան վերանորոգում, մաքրում և ախտահանում և բոլոր շերամատները և կահավորումը: Նախքան վորդերը շերամատուն փոխադրելը շենքը տաքացնում և, հասցնելով ջերմությունը մինչեւ 22° Ցելսի—ի, քանի վորդերը մեծանում են նա ցածրացնում և շերամատան ջերմությունը 1—ին հասակում պահում և 22°-ում, 2—րդ հասակում 21°, 3, 4—րդ հասակներում՝ 20°, 5—րդ հասակում՝ 19—20°:

Շերամատանը խոնավությունը չկուտակվելու և ողախոթության համար յերկու ժամը մեկ անգամ շերամատան դռները 10—15 րոպեյով բաց և անում: Շերամներին կերակրում և ամբողջ օրը (ցերեկը և գիշերը). ցերեկը առաջին յերեք հասակներում յերկու ժամը մեկ անգամ, իսկ վերջին հասակներում 3 ժամը մեկ անգամ: Գիշերն առաջին հասակներում 5 անգամ, վերջին հասակներում 3 անգամ:

Շերամապահ. վարպետներ—ձ

Ընկ. Դրմարչուկը հատուկ ուշադրություն է դարձնում տերեվի վորակի վրա, վորդի առաջին հասակներում տալիս է մատղաշ, թարմ և կտրված տերեվ, 3-րդ հասակում կերակրում է ամբողջական տերեվներով, 4-րդ հասակում մանր ճյուղերով, 5-րդ հասակում ամբողջական, ամբելի մեծ ճյուղերով: Խշտիները փոխում են հաճախակի 1—2 հասակներում՝ 2-ական անգամ, 3—4 հասակներում՝ 3 անգամ, 5-րդ հասակում ամեն ուր մինչև վորդերի հասունացումը (բոժոժ հյուսելու նախադրյալը):

Դրմարչուկի բրիգադան վորդերին կերակրում է 4 հարկանի գարնանների վրա այն հաշվով, վոր 5 հասակում մեկ տուփ շերամին հատկացվի վոչ պակաս 60 ք. մ. կերակրման տարածություն: Բոժոժի հյուսմանը բրիգադան դիմավորում է նախապատ-
բասոված. դեռ 3-րդ հասակում պատրաստում է բոժոժավելներ, հաշված մեկ տուփին 400 հատ:

Վորդի կերակրումը Դրմարչուկի բրիգադայում տեղում է գարնան կերակրումների դեպքում 55 ուր, ամռանը՝ 19 ուր:

Բրիգադայի աշխատանքներին մեծ ոժանդակություն է ցույց տալիս նրա սոց-մրցումը շրջանի այլ շերամապահական կոլտնտեսությունների և բրիգադաների հետ:

Իր լավ աշխատանքի շնորհիվ ընկ. Դրմարչուկի բրիգադան կոլտնտեսությունում շերամապահությունը դարձրել է յեկամտա-
բեր կուլտուրաներից մեկը: Տարեց-տարի աճում է շերամապա-
հության յեկամուտը: Յեթե 1935 թվին ստացված է յեկամուտ 12522 ուրլի, ապա 1938 թ. այդ հասնում է 14320 ուրլու, Նույն տարում բրիգադան շերամապահության վրա ծախսում է 660 աշխոր, հետեվապես մեկ աշխորի դրամական արժեքը հասնում է 14ռ. 92 կոպ.:

Դրմարչուկի բրիգադայի անգամները շերամի կերակրման կարճ ժամանակամիջոցում վաստակում են 70—80 աշխոր, ապա անցնում են կոլտնտեսության այլ աշխատանքներին: Ինքը Դրմարչուկը 1938 թվին կոլտնտեսությունում ընդամենը վաս-
տակում է 510 աշխոր, բրիգադայի անդամներ 66 տարեկան պա-
ռավ կինը՝ Ա. Ա. Պանամարենկոն—320 աշխոր, Պ. Մ. Զուչմանը—
267 աշխոր, Դ. Ֆ. Նիկոլայչենկոն—332 աշխոր:

Ընկ. Դրմարչուկի մեծ վորդին Կարմիր Բանակումն է և մասնակցել է Նասան լճի կռիվներին:

Բացի կոլտնտեսությունում տարվող աշխատանքներից ընկ. Դրմարչուկն ախտիվ մասնակցում է նայիվ գյուղխորհուրդի աշխատանքներին. տեղական խորհուրդների ընտրությունների ժամանակ ընտրական ակուզի նախագահի տեղակալ է յեղել, իր լավ աշխատանքի համար միշտ պարգևատրվում է կոլտնտե-
սության և Գլավշտիկի մարզային գրասենյակի կողմից:

Մեր կառավարությունը բարձր գնատեղով ընկ. Դրմարչուկի շերամապահության դժով տարած աշխատանքը, նրան պար-
գեվատրել է «ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԳԵՐԱՋԱՆՑՈՒԹՅԱՆ» մեդալով:

ՆԵՐԱՍԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ՇՔԱՆՇԱՆԱԿԻՐՆԵՐԸ

Միութենական Գերագույն Խորհուրդի նախագահության հրամանագրով, վորով 1938 թ. պարգևատրվել էին Ուզբեկիս-
տանի և Ուկրաինայի գյուղատնտեսության առաջավորները
դրանց հետ միասին շքանշաններ ստացան նաև մի խումբ շերա-
մապահության առաջավորներ: Շքանշանակիրների թվին են
պատկանում.

1. Ընկ. Սուլտանբաեվ Բաբիխանը—Ուզբեկիստանի Նամա-
զանի շրջմետաքսի կառավարիչ, վորը 1936 թվից սկսած
ծավալում է խոշոր աշխատանք բոժոժի բերքատվության համար
և ստանում է միջին բերք մեկ տուփից 1936թ.—53 կիլո
1937թ.—56 »
1938թ.—56,5 »
1939թ.—57 »

Ընկ. Սուլտանբաեյվը պարգևատրված է ԱՇԽ. ԿԱՐՄԻՐ
ԱՍՏՂԻ շքանշանով:

Ընկ. Ռասուլիվ Յուսուֆը—Ցերկար տարիներ ընկ. Ռասուլիվը
վորպես շերամապահ տալիս է բոժոժի բարձր բերք՝ 1937թ. գարնան
կերակրումներից ստանում է միջին բերք 103,5 կիլո, իսկ յեր-
կրորդից—51 կիլո: 1938 թ.—105 կիլո, վորից 0,7 կիլո բուրդ, իսկ
մնացածը բարձր վորակի բոժոժ: Հանձնած բոժոժի դիմաց ընկ.
Ռասուլիվը ստանում 1937 թ. 1967 ո. 98 կոպ.: Ընկ. Ռասուլիվը
պարգևատրված է «Աշխատանքի գերազանցության» մեդալով:

3. Ընկ. Իրինքետովա Գուլբագար—Կարա-կալպակի շերամապահ.
իր բարձր ցուցանիշների համար պարգևատրված է «Աշխա-
տանքի գերազանցության» մեդալով:

4. Ընկ. Կոչումով Պավել Կոնստանտինովիչ—Ուզբեկիստանի Սամարկանդի գրենգործարանի ղերեկտոր, պարգևատրված է «Աշխատանքի գերազանցություն» մեդալով:

Ընկ. Կոչումովը յերկար տարիներ աշխատելով գրեն գործարանում և գիտակցելով գրենայի արտադրության խոշոր նշանակությունը շերամապահություն համար, աշխատանքի որինակելի կազմակերպվածությունը Սամարկանդի գրենգործարանը դարձնում է որինակելի գործարան:

1938 թ. գործարանը պլանը կատարում է 110% -ով, գրենայի ինքնածեքն իջեցնում է 52 կ. տուփին, բոլոր աշխատանքները կազմակերպված է բրիգադաներով, գործարանում վերացված է կադրերի հոսունությունը, կան շատ կադրեր, վորոնք 10—15 տարի յե, վոր աշխատում են գործարանում: Կադրերին գործարանին ամրացնելու նպատակով միայն վերջին յերկու տարում ընկ. Կոչումովը կուլտ-կենցաղային ներդրումների գծով ծախսում է 80,000 ուբլի:

Գործարանում առաջ են քաշված մի շարք նոր յերիտասարդ կադրեր:

5. Զիկին Ստեփան Գրիգորովիչ—Ուզբեկիստանի Ֆերգանայի գրենգործարանի նախկին ղերեկտոր, այժմ Ուզբեկշտիկարեստի կառավարչի տեղակալ, պարգևատրված է «Աշխատանքի գերազանցություն» մեդալով: Նրա ղեկավարությամբ Ֆերգանայի գործարանը դարձել է առաջավոր գրենգործարաններից մեկը:

Շերամապահության առաջավորների պարգևատրումը Միություն շքանշաններով և մեդալներով վկայում է այն մասին, թե վորքան մեծ հոգատարություն են տանում կուսակցությունն ու կառավարությունը շերամապահության ֆրոնտում աշխատող առաջավորների նկատմամբ:

Շերամի խոշոր կերակրումների վարպետ
Ընկ. Ոսովսկի Ս.Ի.

Համամիությունական Գյուղատնտեսական ցուցահանդեսին մասնակցող առաջավորների մեջ իր նվիրվածությամբ, աշխատանքի որինակելի կազմակերպվածությամբ և արտադրական բարձր ցուցանիշներով աչքի յե ընկնում Կիրգիզական ԽՍՀ «ՖՐՈՒՆԶԵ»-ի անվան շերամապահական խորհրդատեսության նախկին ղերեկտոր, այժմ Գլավշտիկերիոյի Որջանիկիձեյի մարդային գրասենյակի կառավարիչ ընկ. Ոսովսկին:

Նա ութ տարի աշխատել է Ֆրունզեյի անվան շերամապահական խորհրդատեսությունում վորպես ղերեկտոր և անխնի կական ղեկավար: Այդ տարիներում ընկ. Ոսովսկին տիրապետում է խոշոր համայնական կերակրումների տեխնիկային: 1936 թվին նա ամբողջ վեգեսացիայի շրջանում անց է կացնում 8 կերակրում: Շերամի կյանքի տեվողությունը հասցնում է 24—28 որվա, յերկու անգամ կրճատում է մեկ տուփի շերամի համար գոյություն ունեցող նորմաները, հասցնելով այն 450—500 կիլոյի: Զգալի չափով կրճատում է նաև բանուծի ծախսումը, հասցնելով այն 18—23 բան, որվա: Այդ բոլորի հետ միասին ընկ. Ոսովսկին շերամի խոշոր կերակրումներից կարողանում է ստանալ բարձր բերքատվություն—մեկ տուփ գրենայից 55—60 կիլա բուծ (նայած ցեղին):

խորհրդատեսությունում ձեռք բերած վորձը գրողում է ընկ. Ոսովսկուն շերամապահության մեջ տալ ավելի բարձր ցուցանիշներ:

1938 թվի աշնանն ընկ. Ոսովսկին ԽՍՀ Ժողովխորհի նախագահ ընկեր ՄՈՒՍՏՈՎԻՆ և Գլավշտիկի պետին ուղղած նամակով սոց. պարտավորություն է վերցնում՝ Միության մեջ վորեվ ցածր բերքատվություն տվող շրջանում մեկ տարվա մեջ բուծի բերքատվությունը մեկ տուփից հասցնել Բաղդադ ցեղի համար՝ 60 կիլոյի, Հիբլես ցեղերի համար 45—50 կիլոյի, յերկու անգամ կրճատել գոյություն ունեցող կերի ծախսման նորմաները և կերակրման տեվողությունը հասցնել 28—30 որի:

Կառավարությունը և Գլավշտիկը բարձր գնահատելով ընկ. Ոսովսկու սոց. պարտավորությունները, նրան տեղափոխում են ՈՐԶՈՆԻԿԻԶԵՅԻ մարդը, վորտեղ և ընկ. Ոսովսկին լծվում է աշխատանքի, իր սոց. պարտավորությունները կատարելու համար:

1939 թ. Ոսովսկին ՈՐԶՈՆԻԿԻԶԵՅԻ մարդի Լեվակումի շրջանի կորտնտեսություններում կազմակերպում է 132,4 տուփ շերամի համայնական կերակրումներ և ստանում է մեկ տուփից հետևյալ բերքատվությունը՝

ԿՈՆՏԵՏԵՍՏՈՒԹՅՈՒՆ	1938 թվին	1939 թվին	մեկ տարվա աճը
1. Լեվակումի կոլտնտեսություն	35, 75	63, 5	77, 6
2. Վերոշիլովի անվան — » —	29, 74	57, 54	93, 0
3. «ԿՈՄՈՒՆԻՍՏ» — » =	34, 56	51, 2	17, 5
4. «ՊՐՈԳՐԵՍ» — « =	42, 80	63, 22	50, 2
5. «ՊՐԻՎՈՒՄՍԿԱՅԱ ՊՐԱՎԴԱ» — ի	42, 66	57, 46	34, 7
6. Սերմաշտորոյի կոլտնտեսություն	53, 78	56, 52	16, 8
Ընդամենն ըստ չրջանների	39, 0	60, 2	54, 3

Այդ վեց կոլտնտեսություններում բոժոժի հյուսուժը սկզբում և վերջի բաշխման որից հաշված 27,5 որ հետո, իսկ բոժոժ-ժաքաղը 40—42 որ հետո:

«ՊՐՈԳՐԵՍ» կոլտնտեսության 3-րդ բրիգադայի կերի ծախսման հաշվառումը ցույց և տալիս, վոր մեկ տուփ շերամի համար ծախսված և ընդամենը 490 կիլո տերև և միաժամանակ բրիգադայի շերամի կերակրումներից ստացվում և միջին բերք 65,16 կիլո, հետևապես մեկ կիլո բոժոժի վրա ծախսվում և 7,5 կիլո տերև:

Ընկ. Ոսովսկին նույն կոլտնտեսություններում կազմակերպում և ամռան կերակրումներ 85,2 տուփ շերամից: Կերակրումները տեղում են 25 որ և ստացվում և միջին բերք մեկ տուփից 45,4 կիլո:

Այսպիսով ընկ. Ոսովսկին լրիվ կատարում և իր վրա վերցրած սոց. պարտավորությունները:

Այժմ համառոտակի կանգ առնենք ընկ. Ոսովսկու շերամի կերակրման տեխնիկայի և մեթոդների վրա:

Առաջին հերթին ընկ. Ոսովսկին մեծ նշանակություն և տալիս կերի վորակին: Նա ասում և, վոր վոշ միայն առանձին կերակրումների (գարնան, ամռան և աշնան), այլ և վորդի յուրաքանչյուր հասակի համար անհրաժեշտ և կազմակերպել հատուկ թխաս

տան այն հաշվով, վոր վորդերը միշտ սնվեն մատղաշ տերևներով: Այդ նպատակի համար ընկ. Ոսովսկին խորտնտեսությունում կազմակերպում և այսպես կոչված հատուկ ուղղություն ունեցող պլանտացիաներ:

Վորդի առաջին յերկու հասակների համար մատղաշ տերև ստանալու նպատակով վաղ գարնանը մինչ ծառերի վեղեռացիան սկսելը (յերկու ամիս առաջ) պլանտացիայի ծառերի մեկ մասը հտում և, թողնելով ծառն առանց ճյուղերի: Ահա այդ նոր ետած ծառերի վրա նոր բուսած տերևով կերակրում և 1-ին և 2-րդ հասակի վորդերին, առանց տերևը կտրտելու (ամբողջական տերևներով):

Ընկ. Ոսովսկին գտնում և, վոր վոշ մի նպատակ չունի տերևի կտրտումն այն պատճառով, վոր կտրած տերևը վորդերը լավ չեն յուրացնում, կտրած տերևը շուտ և թուղում, շերամատանն ավելորդ խոնավություն և առաջանում և ամենակարե վորն այն և, վոր կերը շատ և փչանում:

Վորդերի 3-րդ հասակի առաջին որը (մաշկափոխությունից հետո) Ոսովսկին վորդերին տալիս և նույն կերը, ինչ վոր 1-ին և 2-րդ հասակներում, իսկ հետագա որերում ամռան կերակրումների ժամանակ ետած ծառերի մանր ճյուղերով: 4-րդ հասակի վորդերին կերակրում և նույն տերևով, ինչ վոր 3-րդ հասակում, այնուհետև մինչև կերակրման վերջը ամռանն ոգտագործած ծառերի վրա աճած ճյուղերով:

Այսպիսով ընկ. Ոսովսկին գարնանն ետած ծառերից հաջորդ տարվա գարնանը տերևով չի ոգտագործում:

Կերակրման հաջող ընթացքի համար ընկեր Ոսովսկին մեծ ուշադրություն և դարձնում ջերմություն նորմալ սեփմի վրա առաջին և 2-րդ հասակներում շերամը պահում և 24° Ց. և մաշկափոխության ժամանակ 25° Ց:

3-րդ հասակում — 23—24° Ց.

4-րդ և 5-րդ հասակներում — 22—23° Ց

Այնուհետև Ոսովսկին հատուկ ուշադրություն և դարձնում շերամների ժամանակին և անհրաժեշտ քանակությամբ կեր տալու վրա: Յերեկը կերակրում և 4 անգամ, գիշերը 3 անգամ:

Բարձր բերքատվության և վերակալ բոժոժ ստանալու հիմնական պայմաններից մեկն ընկ, Ոսովսկին համարում և վորդերի խնամքը և խնամքի պայմանները 1-ին և 2-րդ հասակում: Փոքր հասակներում յուրաքանչյուր կոլտնտեսության կից ընկ, Ոսովսկին կազմակերպում և վորդերի կենտրոնացված կերակրում ալպես կոչված «ինկուբացիոն շենք»-ում, իսկ 3-րդ հասակում վորդերը կենտրոնական շենքից տեղափոխում և կոլտնտեսության համայնական շենքերը, հաշվի առնելով յուրաքանչյուր շերամատան կարողությունը:

Կորուստներից խուսափելու և կերի ֆոնդը ուսցիտնալ ոգտագործելու համար Ոսովսկին ինկուբացիոն պուսկում գործադրվող աշուր փոխարինում և յերկտակ թղթե սիոմնիկներով, վորից մեկին քսում և տերե, վորդերը տերեի հոտից առաջին սիոմնիկից անցնում են 2-րդ սիոմնիկի վրա, վերջինս կշռելուց հետո, վորդերով տեղափոխում և մեծ թղթե շրջանակի մեջ այն հաշվով, վոր 1-ին հասակում խշտիները չփոխել և հնարավոր լինի նույն շրջանակում հոտը անցնել վորդերը:

Ահա ընկ, Ոսովսկու աշխատանքի այն հիմնական մեթոդները, վորոնցով նա կարողացավ կատարել կառավարությանը և Գլավշոկին տված իր խոստումը:

Բազմաթիվ են մեր յերկրում Ոսովսկու, Դըմարչուկի, Ումըրգալովի, Նույուրիզդեյի նմանները, վորոնց դաստիարակել և մեր մայր կուսակցությունը, Ժողովուրդների հանճարեղ ՄԵՃ ՄՏԱԼԻՆԸ:

Նրանց աշխատանքի մեթոդները դժվար չե կիրառել մեր կոլտնտեսություններում, նրանք մատչելի յեն շերամապահերի համար:

Հետևիկնք շերամապահության առաջավորների ուրինակին, վորով ել ավելի կբարձրացնենք սոցիալիստական շերամապահության արտադրանքը, կտանք մեր յերկրին և խորհրդային, քաղաքացիներին ել ավելի մեծաքս:

21033

22.905

Апр.

3-44142